

AUTOBIOGRAFIA LUI GHEORGHE GRIGURCU: DESCOPERIREA DE SINE ȘI NEGOCIEREA IDENTITĂȚII

Marta SEVERIN

Doctorandă a Școlii Doctorale Științe Umaniste și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova. Domenii de interes: literatura română. Publicații științifice: *Termeni și expresii latine, franceze, engleze și germane în scrierile lui Gheorghe Grigurcu* (2023); *Poetul există înainte de criticul Gheorghe Grigurcu* (2023); *Gheorghe Grigurcu: spiritul critic și autocritic în evaluarea operelor literare* (2023); *Imaginarul acvatic în lirica lui Gheorghe Grigurcu* (2023); *Exegeza lui Gheorghe Grigurcu. Câteva opinii* (2023); *The imaginary of fire in the poem of Gheorghe Grigurcu* (2024).

Autobiografia lui Gheorghe Grigurcu: descoperirea de sine și negocierea identității

Rezumat. Demersul întreprins în prezenta lucrare presupune identificarea datelor biografice din confesiunile scriitorului Gheorghe Grigurcu. Având ca elemente de referință interviurile cele mai revelatoare, realizate de scriitorii Flori Bălănescu și Dora Pavel, se conturează profilul unui scriitor contemporan angajat în negocierea propriei identități. Reperele autobiografice desprinse din confesiunile scriitorului vor favoriza înțelegerea individualității și spiritului creator al acestuia. Personalitatea hipersensibilă a lui Gheorghe Grigurcu proiectează empatie față de persoanele asuprite și neajutate. Simte o nostalgie acută, însă reprimată, față de locul de baștină. „Basarabenitatea” s-a revelat și în atitudinea față de activitatea personalităților B.P. Hasdeu și Paul Goma. Dezamăgirile rezultate din relațiile de prietenie și de iubire amplifică sentimentul de inadaptabilitate. Simțul marginalizării este ponderat de iubirea *agape*, cea care creează universul compensatoriu indispensabil scriitorului. Antrenat în procesul negocierii propriei identități, Gheorghe Grigurcu constată că armonia omului poate fi prea simplu tulburată de ispita comparării sale cu cei din jur, cu obsedantul Celălalt.

Cuvinte-cheie: autobiografie, identitate, poet, Gheorghe Grigurcu, critic literar.

Gheorghe Grigurcu's autobiography: the self-discovery and the negotiation of identity

Abstract. This paper sets forth to investigate biographical data in the Gheorghe Grigurcu written confessions. Considering elements of his most revealing interviews conducted by the writers such as Flori Bălănescu and Dora Pavel, the profile of a contemporary writer engaged in the negotiation of his own identity is outlined. The autobiographical references drawn from the writer's confessions will help us understand his individuality and creative spirit. Gheorghe Grigurcu's hypersensitive personality projects empathy towards the oppressed and the helpless. He feels an acute but repressed nostalgia for his homeland. The “Bessarabianness” was also revealed in his attitude towards the work of B.P. Hasdeu and Paul Goma. Disappointments resulting from friendship and love relationships amplify the feeling of inadaptability. The feeling of marginalisation is balanced by *agape* love, which creates the compensatory universe indispensable to the writer. Trained in the process of negotiating his own identity, Gheorghe Grigurcu finds that human harmony can all be easily disturbed by the temptation to compare himself with those around him, by the obsessive Other.

Keywords: autobiography, identity, poet, Gheorghe Grigurcu, literary critic.

Viața personală și activitatea scriitoricească a lui Gheorghe Grigurcu se întrepătrund. Plasându-și existența sub egida creației, scriitorul se descoperă pe sine și își negociază identitatea. Considerăm imperativă inventarierea datelor biografice decelate din destăinuirile sale, obiectiv pertinent în reliefarea personalității scriitorului Grigurcu și înțelegerea profundă a spiritului său creator. Ca instrumente de cercetare, vor servi zece interviuri realizate de Dora Pavel în anii 2000 (mai), 2007 (octombrie), 2008 (octombrie, noiembrie), respectiv 2009 (februarie, martie, aprilie, iunie, septembrie) și de Flori Bălănescu 2016 (aprilie) – revelatoare în a-l provoca pe Grigurcu să-și însăleze un profil biografic.

Din cele optsprezece convorbiri dintre Dora Pavel și Gheorghe Grigurcu, consemnate în volumul *O provocare adresată destinului* (2009), am selectat nouă dintre acestea, care înglobează aspecte definitorii în descoperirea „naratului-protagonist al acestui demers ficțional”. Având la bază curiozitatea pentru personajul „retras și baricadat”, pentru care „discursul confesiv părea să fi devenit o formulă a supraviețuirii”, scriitoarea Dora Pavel are în anul 2000 o primă încercare de a realiza un interviu cu Gheorghe Grigurcu. Întrebările grăbite adresate intervievatului nu au satisfăcut-o pe scriitoare. Drept urmare, a revenit după șapte ani la același Gheorghe Grigurcu pentru a-și înlătura „frustrarea pe care mi-a lăsat-o puținele răspunsuri pe care i le-am cerut”, afirmă scriitoarea în prefața volumului de mai sus [1, p. 5]. Între anii 2007-2009, interviurile Dorei Pavel reiterează într-o manieră mai profundă subiectele anterioare evocând etapele vieții, experiențele nefavorabile care l-au „mâhnit” pe Grigurcu, precum și modul în care „mâhnirile mele s-au transmutat în ficțiune” [1, p. 6]. Scriitorul memorialist se dovedește dornic să se confeseze dacă are un interlocutor potrivit, asigurând reușita Dorei Pavel în acest sens: „Peste cuvintele dumneavoastră trece adierea romancierului înzestrat care sunteți. Posedați darul de-a observa, de-a penetra crusta aparențelor care scapă însă ochiului comun. (...) Prefer o conversație în doi unei *cuvântări* în fața unui auditoriu necunoscut, în care nu am punc-

te de reper. (...) Curios, există fără o explicație la îndemână persoane ce-mi creează momente faste ale vorbirii, îmi *înaripează* frazele, și altele ce mă inhibă tot atât de inexplicabil, mă împing la tăcere ori la o rostire sacadată, stângace, ce-mi lasă un gust amar...” [1, p. 129-130]

Scriitoarea Flori Bălănescu se numără printre puținii scriitori care s-au ocupat cu predilecție de românii basarabeni. Fiind al treilea intervievat, după Paul Goma și arhitectul Alexandru Budișteanu, scriitorul Gheorghe Grigurcu este chestionat cu scopul de a suscita „memoria istorico-morală”, dar și amintiri legate de locul de origine. [2, p. 16]

Abordările complexe din cadrul acestor interviuri permit comprehensiunea lui Gheorghe Grigurcu ca personalitate literară angajată în procesul descoperirii de sine și a negocierii propriei identități. Confesiunile scriitorului îi dezvăluie identitatea sa și conturează o perspectivă mai profundă asupra gândurilor, emoțiilor și sentimentelor care stau la baza creației lui literare. Pentru Gheorghe Grigurcu „interviurile pe care le public sunt poate un surogat al societății care-mi lipsește lungi perioade cu desăvârșire, o deschidere spre lume, însă una sublimată, evocatoare. Confesiunea e așternută pe cât e posibil cu condeiul literatului. Resimt astfel dialogul de acest tip ca un jurnal provocat, adăugând că jurnalul, în mod inexplicabil pentru mine repudiat de unii confrăți, e o speță inalienabilă a creației”. [1, p. 113]

În zugrăvirea profilului autobiografic se impune consemnarea originii și influența acesteia asupra personalității lui Gheorghe Grigurcu. Amintirile vagi despre primii ani pot fi puse pe seama timpului limitat în care s-a aflat în Basarabia, dar încrederea originii rămâne neștirbită: „Sunt un basarabean get-beget, născut la Soroca, în interbelic” [2, p. 16]. Simte o nostalgie acută, însă reprimată, față de locul de baștină. Pentru el, „văzduhul Basarabiei e încărcat de dramatism” [2, p. 16]. „Basarabenitatea” s-a revelat și în atitudinea față de activitatea personalităților B.P. Hașdeu și Paul Goma. Ca și aceștia, Grigurcu a pătimit din cauza îndepărtării de patria-mamă și nădăjduiește că „politicienii dintr-o parte

și de cealaltă a Prutului să treacă peste minorele lor egoisme și ambiții de carieră pentru a îngădui unificarea teritoriilor românești, așa cum a fost la căderea zidului Berlinului, cu cele două Germanii” [2, p. 16]. Însuși Gheorghe Grigurcu consideră că ar „putea fi integrat seriei basarabene de autori *în răspăr*, care-i cuprinde pe Hașdeu, Stere, A.E. Baconsky (cel din ultima perioadă) și Paul Goma” [1, p. 15]. Firea *neadaptabilă* și *recalcitrantă* reprezintă atributul definitoriu pentru aceste personalități cu standarde etice înalte. „Poziția piezișă în raport cu neajunsurile epocii” a avut urmări dezagreabile pentru ei. Mentalitatea acestora, impregnată de simțul responsabilității și al justiției, s-a afirmat cu precădere în discuțiile polemice cu persoanele influente ale epocii. Atitudinea nonconformistă și spiritul militant adevăresc că „ei ilustrează adevăratul spirit al Basarabiei înstrăinate și la ora actuală” [3, p. 11]. „Servilismului arivist” i-au căzut pradă mulți dintre scriitorii copământeni, remarcă Gheorghe Grigurcu, cu toate acestea, Basarabia rămâne pentru sufletul scriitorului „meleagul care a rodit viguroase spirite critice”. [2, p. 16]

Spiritul sever, direct și „iconoclast” al basarabeanului de la Târgu Jiu vine într-o incongruență bizară cu „iubirea profundă, dureroasă, care m-a însoțit din prima copilărie”, iar ființa sa profundă are „rădăcini anterioare, în cea mai îndepărtată copilărie” [1, p. 77]. Ca primă etapă a vieții – copilăria – și-a pus amprenta în formarea ulterioară a unui adolescent sensibil. Este adevărat că Gheorghe Grigurcu recunoaște copilăria ca o perioadă paradiziacă, însă tot pentru el, citându-l pe Blaga, a reprezentat „un trofeu pe care viața îl smulge morții într-o mare bătaie al cărei sfârșit nu se cunoaște, însă pentru mine copilăria se confrunta nu cu moartea, ci cu viața” [1, p. 90].

Adolescentul Grigurcu se prezintă subjugat de o timiditate bolnăvicioasă, uneori paralizantă. Premiile întâi de la școală și liceu au confirmat statutul de cercetător tenace, temperând jena de care suferea. Tranziția de la perioada copilăriei și, respectiv a adolescenței la cea a maturității s-a produs cu o dificultate accentuată. Aspectul „juvenil (mult timp nu mi se dădea vârsta adevă-

rată), firea emotivă, năvălaş inadapabilă” sunt elementele definitorii care conturează viziunea autobiografică a scriitorului. [1, p. 91]

Vârsta tinereții, plasată sub egida *provizoratului și suferinței*, îl surprinde pe Gheorghe Grigurcu în postura „de-a nu avea un serviciu legat de aspirațiile mele, de-a nu publica nimic. (...) În preajma vârstei de treizeci de ani, trăiam senzația unei prăbușiri totale, a unei ratări fără scăpare. Astfel că tinerețea mi s-a mistuit în bună parte în durere și umilință. Angoasa pe care am încercat-o încă din adolescență s-a amplificat [1, p. 91]. La fel ca Marcel Proust (*À la recherche du temps perdu*), scriitorul Grigurcu este în căutarea timpului pierdut, aspirând la o posibilă reconciliere între prezentul și trecutul său. Gheorghe Grigurcu împărtășește impactul pe care l-a avut perioada copilăriei asupra formării sale ulterioare, afirmând că „tipul meu moral aparține copilăriei, că plămada prețioasă a acesteia nu s-a irosit, alimentând o tinerețe ce mi-a devenit un scut în fața nerealizărilor” [1, p. 91]. Experiența de viață de până la vârsta adolescenței l-a maturizat precepe pe copilul nepregătit să pășească pragul de adult. Astfel, scriitorul este determinat să-și exprime dezideratul care i-ar fi putut schimba destinul: „Aș fi vrut să devin propriul meu copil pe care să-l formez, să-l ocrotesc prin puterea «cuvintelor potrivite» pe sufletul lui fraged”. [1, p. 99]

Confesiunile lui Gheorghe Grigurcu iau forma unui autopotret psihologic când acesta se prezintă ca „înzestrat cu un deficit al capacității defensive, aidoma unui melc fără cochilie, unei țestoase fără carapace. Nenorocita mea hipersensibilitate mă face să fiu greu adaptabil și, în consecință, emotiv, timid, uneori deosebit de stângaci în mișcări și în grai la impactul cu factorii necunoscutului. (...) Nu mi-e la îndemână să fac lucruri extrem de firești pentru alții, de pildă să comit un text convențional, să iau cuvântul în public ori să mă las «înregistrat» prin instrumentele audio sau video, tot mai tiranice” [1, p. 139]. Cu toate că în anii de liceu s-a remarcat cu rezultate deosebite la științele exacte, scriitorul se simte „stânjenit în fața oricărui mecanism cât de cât complicat, care-mi dă o senzație de artificiu ne-

asimilabil” [1, p. 41]. Utilizarea unui instrument modern de scris îi generează scriitorului senzația că „mașinismul eclipsează spiritul și produsele sale”, motiv pentru care „neputând lucra direct la mașina de scris sau la computer”, se folosește de pix sau de „bătrânescul” creion. [1, p. 41]

Sentimentul inadaptabilității resimțit de Gheorghe Grigurcu este alimentat la vederea librăriilor închise duminică, fapt ce îi insera starea de „plictis duminical”, întetind sentimentul de pustiu și gol. Încă de pe vremea când era școlar, cumulând oboseala întregii săptămâni cu eforturile supraomenești de a recupera materia disciplinelor exacte (matematică, fizică), duminică s-a înregistrat în imaginarul lui Grigurcu ca o zi a decepției, într-o „cocleală sufletească de care n-ai cum să scapi” [1, p. 151]. Dorința de evadare din această stare se subînțelege din poemele care surprind un „eu într-un mic bastion” care se constituie într-o „construcție fragilă pe care am ridicat-o la intersecția lumii mele cu Lumea ca atare”. [1, p. 92]

„Tărâmul memoriei” oferă o viziune retrospectivă și onirică care sugerează că, deși unele experiențe din trecut „nu s-au digerat în organismul nostru psihic”, prezentul și viitorul se pot reconcilia oferind o libertate „care mimează eternitatea”, mărturisește poetul Grigurcu [1, p. 93]. Efemeritatea ființei umane este retrăită de scriitor contemplând la anotimpurile care devin arhetipuri în poemele sale, numindu-le „poeme în stare de natură” [1, p. 152]. Anotimpurile de tranziție – primăvara și toamna – sunt predilecte poetului care le identifică ca „echivoce, încărcate de belșugul unui vis cu dublă deschidere, către ceea ce s-a petrecut și către ceea ce ar trebui să vină, cu interferențe, zig-zaguri, acrobații meteorologice, cu sugestii ce rup liniile de forță ale habitudinilor, șovăind a înscrie altele noi”. [1, p. 152]

Prima decadă a vieții a fost profund marcată de sentimentul că micul Grigurcu este „altfel”, fizicul fragil accentuându-i nesiguranțele. „M-am format dificultos, eclozând din acea copilărie mirifică în care mă doream pictor” [1, p. 140]. Pasiunea din această perioadă pentru cărți, în special cele de istorie, a fost eclipsată

de pasiunea pentru poezie care a survenit la începutul vârstei adolescente. Aceste pasiuni au potențat o dorință aparte de a descifra lumea și sensurile ei, de a reprezenta ideatic existența umană, materializată în creația poetică. În fața unui destin care i-a impus resemnarea, Grigurcu își plasează personalitatea sub semnul creației, mărturisind că „Am rămas un izolat, a cărui menire s-a descoperit a fi lectura asiduă și umplerea paginilor albe cu semne, și acestea – cum să nu recunosc? – cu o soartă incertă” [1, p. 141]. Detașându-se de cotidian, Gheorghe Grigurcu își găsește echilibrul în creație. Viața scriitorului care „trăiește atât de corporal în și din propria artă”, devine indisolubil legată de actul creației, mărturisind că a renunța la scris ar însemna să-și desconsidere propria existență.

Uneori, copleșit de activitățile zilnice intense, scriitorul își propune să nu mai scrie. Acest gând este imediat negat, conștient că „absența scrisului îmi creează un gol insuportabil, un simțământ torturant de inutilitate. Sisif deposedat de bolovanul său” [1, p. 45]. Creația și critica sunt astfel două manifestări permanente ale identității autorului, fapt consemnat în mărturisire: „Critica s-a ivit pentru mine ca un adjuvant, ca o anexă a lirismului inițial, care a căpătat proporții nebănuite, din dorința unei activități permanente, a unei «profesionalizări» în sfera literară. (...) Departe de-a o disprețui, de-a o socoti o întruchipare a «neputinței» de-a crea, îmi place să văd în critică un produs al eu-lui în figuri similare cu cele ale literaturii în genere. La fel ca scriitorul, criticul își pune la masa de joc personalitatea pe care și-o poate câștiga sau pierde în calificarea sa estetică”. [1, p. 59]

Scriitorul este angajat în procesul negocierii propriei identități declarându-și dezideratul: „doresc să fiu realmente citit în ipostaza de poet de către acei confrăți ce mă etichetează din oficiu drept critic și atât, ignorându-mi producția lirică de-o viață” [1, p. 138]. Constrâns să-și regândească identitatea, Gheorghe Grigurcu alege poezia: „Deși sper că mă poate reprezenta, mai bine ori mai puțin bine tot ceea ce fac, mai aproape de inima mea se află poezia și aforismul – formule fulgurante, mai apte a surprinde

autenticitatea ființării noastre asupra căreia suntem chemați a face depoziții”. [1, p. 26]

Pe lângă cele două vocații – de critic și poet – identificăm predilecția sa și pentru aforisme. Interdependența dintre cele trei activități se surprinde din mărturisirile lui Grigurcu care dezvăluie că activitatea de critic literar a apărut ulterior, „ca o anvelopă protectoare a poeziei” [2, p. 16], iar „jurnalul se află îngropat la temelia poeziei, a romanului, a numeroase pagini de eseu și critică, aidoma unei făpturi omenești sacrificate la temelia unei construcții pentru ca ea să dureze” [1, p. 113]. Întrepătrunderea celor trei forme literare – poezia, critica și aforismul – descoperă energia spirituală a eului creator.

Miza identificării datelor autobiografice este de a preciza, de asemenea, rolul prieteniei și iubirii în viața personală a scriitorului, precum și influența acestora în sfera creației literare. Pentru Gheorghe Grigurcu, prietenia este aidoma iubirii: „Marile prietenii, ca și marile iubiri, sunt foarte puține, dacă nu singulare într-o viață de om” [1, p. 32]. Puține s-au dovedit a fi și în viața poetului – doi prieteni, de pe vremea liceului, care nu mai sunt în viață. În timpul facultății, un prieten apropiat a fost V.L., în prezența căruia s-a simțit în „congruență” datorită sensibilității comune și a vorbirii liniștite, văzându-l ca pe un viitor Mircea Eliade. A urmat o „meschinărie a sa care ne-a despărțit acum trei decenii. (...) Relațiile noastre s-au întrerupt prin tăcerea lui deplină” [1, p. 33]. Grigurcu a considerat această prietenie prea frumoasă, fapt pentru care a fost pedepsită, probabil, de zei, reproșându-i prietenului (decedat în 2007) că nu a manifestat o atitudine demnă de un prieten și bărbat adevărat. Cu un an mai târziu față de aceste destăinuiți, Grigurcu precizează că „prieteniile m-au trădat. Aproape toate s-au lăsat cu dezamăgiri în care am deslușit mâna unui Destin advers în ordinea lumească, o respingere de la realizarea comună, o îmbrâncire într-o subnormalitate. Oamenii, erijați mai toți în «adulți», indiferent de relația de vârstă cu mine, cel cu un neschimbat tipar sufletesc auroral, n-au încetat a mă trata cu suspiciune, cu condescendență, de nu cu o indiferență ce marcau marginalizarea” [1, p. 140-141].

O amicitie aparte este surprinsă între Gheorghe Grigurcu și admiratorul său, Ion Negoïtescu, care a semănat bucurie și încredere în toate situațiile, „nu numai atunci când dorea să scriu despre cărțile lui” [1, p. 34]. În această relație amicală, Grigurcu s-a simțit înțeles prin faptul că I. Negoïtescu – poet, critic literar și eseist – posedă o comprehensiune aparte față de tot ce este uman și colegial. Acesta din urmă a avut un aport deosebit în pensionarea lui Gheorghe Grigurcu, sensibilizat de destituirea acestuia din grupul redacțional al revistei *Familia*, în anul 1975, rămânând fără nicio sursă de existență. În anul 1993, I. Negoïtescu trece în neființă, însă, în opinia lui Grigurcu, această relație strânsă, de plăcută colegialitate, ar fi dăinuit și azi. Dintre puținele prietenii, dar care a avut impact favorabil asupra scriitorului, face parte și *cea mai mare șansă a vieții* (constată Grigurcu) – aceea de a-l întâlni pe scriitorul față de care poartă o admirație incomensurabilă și astăzi – Lucian Blaga – un model ideal pentru scriitor, oferindu-i un imbold însemnat pentru aducerea de note noi în universul creației sale, în a doua parte a vieții.

Un loc distinct în reliefarea autobiografică a scriitorului îi este destinat reflecției asupra raportului dintre starea de „beatitudine” și creație. Pentru Gheorghe Grigurcu, starea de fericire tinde spre neproductivitate, în antiteză plasându-se starea de nefericire – susceptibilă creației. Termenul *fericire* este unul „uzat”, afirmă scriitorul, iar unul dintre dușmanii declarați ai acestei fericiri nu este altceva decât „o insuficiență a tensiunii interioare, poate o cădere în *taedium vitae*, poate o indecizie, numită de Cioran «lașitate». (...) Apoi armonia omului poate fi prea simplu tulburată de ispita comensurării sale cu calitățile, cu înfăptuirile semenilor, înveninându-l cu ghimpele invidiei. (...) Dar, sincer vorbind, putem oare lesne scăpa de compararea noastră cu obsedantul Celălalt?” [1, p. 107] Supus măsurilor de oprimare, considerat indenzirabil, Gheorghe Grigurcu a fost delegat să-și trăiască viața în județul Gorj, în Târgu-Cărbunești. Aici, în locul retras, departe de aglomerația orașului, pe coastă de deal, scriitorul se simte în largul lui și consemnează ideea de *fericire*, pe

care o asociază cu „plimbările pe care le fac în zăvoiul Gilortului, unde nu e nici țipenie de om, unde mă cufund în mine însumi, fără gânduri, fără griji, cu o senzație eliberatoare”. [1, p. 135]

În congruență cu sentimentele de prietenie și fericire se afirmă de asemenea – iubirea – ca sentiment mai intens decât cele două. Observând rolul acesteia în formarea personalității, Grigurcu afirmă că iubirea „își impune cuvântul”. Fundamentat pe atracție sexuală și pe convenții amicale, sentimentul iubirii poate fi imbatabil. Scriitorul se recunoaște neîndemănat pe plan sentimental, în special, pe vremea studenției, când agreea două fete consătene, fiind părăsit de ambele. Sentimentul acutizat al neîmplinirii în dragoste este atenuat prin iubirea *agape*, regăsită doar în „altarul de intimă uzanță la care mă închin zilnic” [1, p. 77]. Infinita iubire debordează în trei direcții: mama și bunica, cei neajutorați, suferinzi și necuvântătoarele lipsite de protecție. Vicisitudinile vieții au sensibilizat latura emotivă a scriitorului, acestea constituindu-se ca „piatra de încercare a vieții”. Transpunerea simpatetică este emanată dintr-o copilărie impregnată cu dragoste și bunătate.

Sentimentul iubirii se clasifică sub trei forme recunoscute de greci: *agape*, *filia* și *eros*. Iubirea *agape* se prezintă singulară pentru ființa care tinde spre împlinirea pe plan spiritual. Experiența oferită de acest tip de iubire depășește canoanele obișnuite și se prezintă ca o forță novatoare „fiind și un simțământ al apropierii de Dumnezeu prin mijlocirea ființelor cele mai dragi, bunica și mama mea, de care, cu toate că au trecut hotarul spre tărâmul de dincolo, nu m-aș putea despărți niciodată. Sunt icoanele vieții mele sufletești” [1, p. 130]. Osmoza dintre dragoste și suferință se regăsește perpetuu în conștiința sensibilă a scriitorului, orientată către „ființele neajutorate, spre necuvântătoare, spre plante și chiar spre lucrurile ce-mi devin familiare. Este apogeul vieții mele lăuntrice, regăsirea mea cea mai curată, bunul cel mai de preț pe care l-am dobândit trăind” [1, p. 130-131]. *Filia* oferă împliniri tranzitorii, care lasă în urmă decepții maligne, experimentate pe deplin de autor. *Erosul*, pe de altă parte, conturează o iubire care se dorește exteriorizată,

spre deosebire de cea *agape*, care cuprinde stările profund sufletești. Prima iubire, profilându-se în jurul vârstei de doisprezece ani, a avut ca protagonistă o colegă de clasă față de care adolescentul Grigurcu privea cu „tulburătoare emoție”, însă aceasta s-a mutat în altă localitate, finalul conturând un vis năruit. În primul an de facultate, fiind student la Cluj, a întâlnit o fată care nu a răspuns sentimentelor sale, urmând crize de migrene și vomă, care l-au scufundat pe poet într-o deznădejde iremediabilă. După încă două iubiri platonice, Gheorghe Grigurcu se căsătorește prima dată imediat ce termină facultatea. În câteva luni se constată că a fost o unire prematură și este părăsit de prima soție. Au urmat împrejurări de „cădere sufletească în care se reflectau singurătatea mea incurabilă, inadaptabilitatea mea atât de stingheritoare” [1, p. 132]. Dintre toate partenerile, doar una singură a fost scriitoare, „o fire melancolică, de-o remarcabilă finețe a recepției, dar drumurile noastre s-au despărțit curând din pricini obiective. (...) Literatura nu prea s-a amestecat în viața mea cu cele eroticești. (...) Nici o femeie nu s-a amestecat de-a dreptul în scrisul meu”. Cea de-a treia soție, actuala, îi este de ajutor în transcrierea textelor, „fiind nu numai o gospodină, ci și o secretară scrupuloasă și devotată eforturilor mele, împrejurare pentru care îmi exprim aci deplina grațitudine, mai bine spus o tandrețe a vieții ce aproape s-a scurs”. [1, p. 132]

În inventarierea accentelor autobiografice, *credința* ocupă un loc aparte în viața și activitatea scriitorului Grigurcu. Chiar dacă nu se declară o persoană religioasă, cu mari regrete pentru păcatele care-i apasă cugetul luminat, Gheorghe Grigurcu se înveșmântează cu credința pe care dorește s-o resimtă în forma absolută, rugându-se zilnic, de multe ori. Țelul vieții sale se dorește a fi împlinirea voii celui Atotputernic. „Socotesc că relația cu Dumnezeu e piatra de încercare a fiecăruia din noi” [1, p. 142]. În congruență cu aceste idei, Grigurcu mărturisește preferința pentru culoarea albastră, o culoare curată, nelimitată, nepriijinită, precum cerul, infinitul, „precum Dumnezeu”. Există un incontestabil angajament între creație și credin-

ță. Emoția primează în sfera celor două. Funcția emoției în domeniul credinței este soteriologică, iar în sectorul literar constituie latura estetică. Grigurcu precizează că „credința și creația artistică mai au în comun stigmatul tulburător al singularizării. Atât una cât și cealaltă reprezintă o ecuație în unicat a ființei”. [1, p. 190]

Urmărind mărturisirile scriitorului, observăm că acesta rezervă un loc singular animalelor necuvântătoare și neajutorate, fapt care validează dimensiunea sensibilă a spiritului său: „Văd în necuvântătoare stropi din plasma originară, divină. (...) Alături de atracția, și ea ivită de timpuriu pentru cărți, atracția pentru animale a fost cea mai puternică din câte am încercat în zorii existenței, fără a se stinge vreodată” [1, p. 99]. Puternica afecțiune pentru animale a ponderat mediul de marginalizare și respingeri în care a fost silit să conviețuiască scriitorul. În afinitate cu Victor Hugo, crede că o asemănare între om și animal este imposibilă dat fiind faptul că animalele sunt niște contururi ale valorilor noastre, pozitive sau negative. Scriitorul simte înfiorare atunci când câinii sunt torturați de cei „care au vocație de călăi” [1, p. 100], iar această agresivitate față de animale nu face decât să demaște o lume subcivilizată, impudică, comportament ce eclozează în relațiile cu oamenii. Cel mai trist moment pe care l-a trăit liceanul Grigurcu este moartea unui câine față de care erau propulsate toate afecțiunile cele mai „copleșitoare”, fapt care și azi îl face să se cutremure. Acest aspect esențial din viața lui Gheorghe Grigurcu se cristalizează sub forma unei întrebări retorice pe care acesta și-o pune: „Ce-aș mai putea adăuga pentru a vă mărturisi iubirea pentru câini, adică pentru cei mai fideli prieteni pe care i-am avut?” [1, p. 34]

Un episod tragic care a amprentat ființa sensibilă a lui Gheorghe Grigurcu a fost moartea tatălui său. În câteva rânduri, casa sa a fost supusă perchezițiilor. Sub ordinul regimului totalitar, „băieții cu ochi albaștri” au grăbit moartea tatălui scriitorului, fapt inubliabil, juxtapus anchetelor și confiscării manuscriselor: „Silit a asista la scotocirea casei de către harnicii zbiri, ore și ore în șir, tatăl meu, grav bolnav, a suferit un șoc din care nu și-a mai putut reveni, stin-

gându-se peste câteva zile” [1, p. 66]. Indignarea survenită în urma acestui eveniment tragic l-a instigat pe scriitor să-și exprime opinia asupra afirmațiilor măgulitoare ce-l au ca subiect: „gesturile curtenitoare ce mă întâmpină în unele prilejuri festive se adresează unei persoane pe care, chiar într-o mult mai mică proporție, ar fi ajutat-o considerabil, ar fi îmbărbătat-o enorm, dar care, acum, nu mai există”. [1, p. 66]

Confesiunile lui Gheorghe Grigurcu se înfățișează în legătură cu creația literară, pentru că cea din urmă îndeplinește o funcție confesivă: „Nu e producția sa (*a scriitorului*) o confesiune fâțișă ori voalată, patetică ori trecută prin alambicul ironiei, triumfală, vanitoasă ori anxioasă, roasă de dubii? La ce-am mai scrie dacă n-am vorbi despre noi așa cum suntem, așa cum am fost, așa cum am putea fi?” [1, p. 136] O asemenea destăinuire poate fi înscrisă cu ușurință „drept mostra cea mai elocventă despre cum se poate face reabilitarea ficțiunii prin chiar literatura confesivă”, subliniază Dora Pavel. [1, p. 7]

În fine, identificarea datelor autobiografice oferă o perspectivă complexă a scriitorului angajat în negocierea identității și revelarea sinelui. Conturarea profilului scriitorului favorizează cunoașterea și înțelegerea personalității sale, precum și influența acestora asupra spiritului creator. În susținerea acestor idei, Grigurcu accentuează importanța descoperirii de sine revelată din mărturisirile sale: „Ar putea fi substanțial autorul care nu se destăinuie, care nu vorbește, oricât de indirect, de sofisticat, despre trăirile proprii? Care nu se aduce în scenă pe sine însuși?” [1, p. 113] Scriitorul Grigurcu, personalitate hipersensibilă, inadaptabilă, suferind marginalizarea și dezamăgirea, își valorizează experiența de viață prin devotamentul față de ființele neajutorate, față de iubirea *agape*, identificându-și existența sa cu activitatea de scriitor.

Referințe bibliografice:

1. Grigurcu, Gheorghe. *O provocare adresată destinului. Convorbiri cu Dora Pavel*, Satu Mare: Pleiade, 2009.
2. Bălănescu, Flori. Un basarabean get-beget la Târgu Jiu. În: *Confesiuni*, An IV, nr. 35, aprilie, 2016.
3. Negoită, Lucia. Gheorghe Grigurcu (1) – Interviul Acoladei. În: *Acolada*, An 5, nr. 4, aprilie, 2011.